

Вправа 5

Мета: Формування лексичних навичок в межах теми "Food."

Спосіб виконання: Вчитель розкладає на столі муляжі овочів, фруктів, свіжі продукти, або картинки з їх зображенням і каже дітям: "Зваримо обід для мавпочки", потім по-черзі змішує продукти або підносить їх і опускає у тарілку.

Завдання для класу: назвати по-англійськи назви овочів і фруктів, з яких "варили обід".

Зразок відповіді: – It is an apple, a plum.

Таким чином, з приходом дитини у школу змінюється її соціальний стан, становище у сім'ї, колективі, і відтепер саме учбова діяльність стане провідною у її житті. Вікові особливості молодших школярів, такі як переважаюче наочно-образне мислення, мимовільне запам'ятовування, потреба у зовнішньому вираженні активності дозволяють учителеві за допомогою навчальної гри та ігрових ситуацій зробити процес семантизації та опрацювання лексичних одиниць цікавим та результативним.

Література

1. Актуальные проблемы возрастной и педагогической психологии /Под. ред. Ф.И. Иващенко, Я.Л. Коломыйського – Минск: Высш. школа, 1980. – 76с.
2. Л.С.Выготский. Игра и ее роль в психологическом развитии ребенка. – М.:Просвещение, 1966. – С. 27-33.
3. Возрастная психология. Учебное пособие для студентов высших учебных заведений / Под. ред. И. Ю. Кулагина, В. Н. Колюцкий. - М.: Сфера, 2002. – 464 с.
4. Возрастная психология: феноменология развития, детство, отрочество, юность. – М.: Академия, 2002. – С. 456
5. О. Чернякова. Вивчення англійської мови через гру // Поч. шк.. – 2002.
6. №4. – С.24-26
7. Эльконин Д. Б. Психология игры. – М.: Педагогика, 1978. – 304 с.
8. Грейс К. Психология развития. – Питер, 2001. – 992 с.
9. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах: підручник (коло авторів під кер. С. Ю. Ніколаєвої). – К: Ленвіт, 1999. – 319 с.
10. Методика обучения иностранным языкам в средней школе /Под ред. Н. И. Гез, М. В. Ляховицкого, А. А. Миролюбова и др. -М.: Высш. школа, 1982. – 373 с.
11. Общая методика обучения иностранным языкам в средней школе /Под ред. А. А. Миролюбова, И. В. Рахманова, В. С. Цетлин. – М.: Просвещение, 1967. – 504 с.
12. Програми для середніх загальноосвітніх шкіл. Іноземні мови 1-11 класи. – К.:Перун, 1996.-5 с.
13. Е.А.Степанова. Игра как средство развития интереса к изучению иностранного языка //ИЯШ. – 2004. – №2. – С.66-68.
14. П.Стрекозий. Актуальные проблемы начального обучения. Пособие для учителя. – М. : Просвещение, 1976. -207с.

Олена Корнійчук

Анастасія Вихрущ, філологічний ф-т ТЕІПО

наук. керівник – проф. В.О. Вихрущ

ОРГАНІЗАЦІЯ КОЛЕКТИВНОЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ШКОЛЯРІВ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Колективна навчально-пізнавальна діяльність учнів є одним із найважливіших факторів не тільки у формуванні особистості школяра, а й у забезпеченні продуктивного характеру процесу пізнання в цілому. На цьому наголошували відомі вітчизняні та зарубіжні психологи (А.К.Дусавицький, А.В.Петровський, Л.В.Занков, Д.Б.Ельконін, Л.Б.Ітельсон, А.А.Леонтьєв, Л.М.Фридман) та педагоги Х.Й.Лійметс, А.В.Мудрик, В.К.Дяченко, І.В.Страхов, Е.Страчар, В.Оконь та інші. Разом з тим, проблема використання колективних форм учбової діяльності у початковій школі була і залишається актуальною й достатньо не вивченою. У науково-методичній літературі зустрічаються лише окремі її розробки, разом з тим вивчення іноземної мови у школі I ступеня передбачає саме колективну пізнавальну діяльність як основу нової комунікативної методики.

Метою нашої наукової роботи є розробка теоретичних та методичних засад використання колективної навчально-пізнавальної діяльності молодших школярів під час вивчення ними англійської мови в умовах білінгвізму.

Колектив (від лат.collectivus – збираючий) – це соціальна спільність людей, об'єднаних на

основі суспільно значущих цілей, спільних ціннісних орієнтацій, спільної діяльності і спілкування. Колективна учбова діяльність – це безпосередня взаємодія учнів, об'єднаних суспільно значущими і суспільно оцінюваними цілями і мотивами діяльності, спрямованої на розв'язання колективом учбових завдань [3].

Дослідження в галузі педагогіки колективу та дидактичного потенціалу колективної учбової діяльності стали особливо інтенсивними у 60-х – 70-х роках ХХ століття. Основою інтеграції знань про дитячий колектив став і системний підхід до нього як до об'єкту дидактичного дослідження. Він дав змогу з'єднати наявні в науці дані в єдину систему уявлень про дитячий колектив як мету, об'єкт і суб'єкт навчання[4].

Маючи чітке уявлення про структуру і закономірності малої групи, вчитель одержує засіб дидактичного впливу на колектив класу в цілому (спрямовує взаємостосунки суб'єктів навчального процесу, впливає на пізнавальну мотивацію навчання та на пізнавальні інтереси окремого учня і всього класного колективу тощо). А для уроків з іноземної мови особливо важливим є те, що на цій основі здійснюється вільне спілкування молодших школярів новою для них мовою, що надає такому засвоєнню функціонального характеру і позитивно впливає на мовлення учнів[6].

Така робота педагога дуже складна і завжди потребує творчого підходу. Отже сам творчий акт у діяльності вчителя та учня під час вивчення іноземної мови спирається на обдарування і ініціативу кожної творчої особистості, на чому у свій час наголошували класики вітчизняної педагогіки А.С.Макаренко та В.О.Сухомлинський.

Результати нашого наукового дослідження дозволяють стверджувати, що ніякі педагогічні зусилля не перетворять групу учнів у колектив, якщо ця група не залучена до спільної дидактичної діяльності: навчальна праця один заради одного, заради групи в цілому, на благо суспільства.

У проведеному дослідженні з'ясувалось, як краще організувати спільну учбову діяльність, щоб вона сприяла виникненню у школярів потреби у взаємному спілкуванні іноземною мовою, у взаємодопомозі на уроках англійської мови вже починаючи з I класу, сприяла формуванню колективу і товариських взаємин в ньому. З цією метою здійснювалось вивчення змісту і форм спілкування в процесі учбової діяльності школярів-першокласників, ставлення учнів до них. З цією метою нами було проведено попереднє опитування учнів у перші дні їх перебування у школі, яке виявило потребу у спілкуванні із новими товаришами у 93% опитаних і страх перед незнайомим оточенням у 7% першокласників. Побоювання перед спілкуванням із вчителем мали 21% учнів. Це підтверджувало нашу попередню гіпотезу про те, що майбутні першокласники більш схильні до звичного для них спілкування із своїми однолітками, ніж до спілкування із незнайомою дорослою людиною.

Аналіз відповідей учнів під час опитування, проведеного через місяць після початку занять, дозволив виділити два аспекти розуміння ними поняття "спільна робота". Перший – емоційно-комунікативний, який характеризує неформальну структуру спілкування в класі. Даючи оцінку значущості колективної (спільної) роботи, лише 45% учнів контрольних і експериментальних класів підкреслювали її цінність для налагодження товариських, дружніх відносин у навчанні. Таку діяльність вони переважно пов'язують із дозвіллям та стосунками у позаурочний час: "Спільна робота необхідна для вірної дружби, допомоги, для веселої розмови" (Олександр К.); "Спільна робота потрібна для того, щоб ніхто не був самотнім" (Грина С.); "Колективна робота потрібна, щоб ми краще розуміли один одного, щоб могли знайти справжнього друга" (Тарас П.).

Другий аспект стосується спільної організації праці. Він був названий практичним. Характеризуючи колективну (спільну) роботу, лише 32% учнів підкреслювали її позитивний вплив на темпи, якість роботи, значення її результату для колективу, не включаючи навчальний процес: "Одному важче зробити те, що легко зробити разом" (Денис Р.); "Колективно можна зробити більше і краще" (Оксана Л.); "Колективно працювати-значить не мати відстаючих" (Микола К.). Визначаючи вид спільної роботи, школярі, як правило, називали суспільно корисну і громадську: збирання макулатури, прибирання шкільного подвір'я, підготовка до концертів і т.д.

Лише в окремих випадках вони торкалися спільної учбової діяльності. В основному це стосувалося небагаточисельних завдань (видів роботи), які вчитель доручав зробити вдома.

На формуючому етапі нашого дослідження була розроблена система завдань (вправ, дидактичних ігор, вікторин, кросвордів, діалогічних ситуацій тощо), які потребували

використання засвоєного лексичного матеріалу у пропонуванних вчителем ситуаціях співпраці між учнями на уроках англійської мови. Детальний аналіз результатів виконання підсумкових завдань у експериментальних класах та порівняння їх із результатами контрольних груп дозволяє зробити попередні висновки щодо рівня мовленнєвої діяльності першокласників в процесі спілкування англійською мовою і з'ясувати, чи залежить він від врахування особливостей взаємодії у системі "учень-учитель-клас".

Підведення підсумків опитування, експериментальної роботи та порівняльний аналіз навчальних досягнень першокласників у засвоєнні англійської мови як мови спілкування дозволяє стверджувати, що:

– за умов системного використання колективних форм учбової діяльності першокласників на уроках англійської мови більш активно відбувається засвоєння лексичного словника (у експериментальних класах успішність становить 75%, а у контрольних – 47%);

– за умови включення першокласників у процес спілкування іноземною мовою змінюється мотивація навчальної діяльності (в експериментальних класах у 95% учнів улюбленим є урок англійської мови, а додатково бажають відвідувати ці уроки 100%; у контрольних лише 27% виявили бажання додатково відвідувати уроки англійської мови і ніхто з учнів не назвав серед улюблених урок іноземної мови);

– виявили потребу у постійному спілкуванні із однокласниками на уроках англійської мови, наголошують на потребі у взаємодопомозі під час її засвоєння у експериментальному класі 100% першокласників, а у контрольному – 24% (в основному йшлося про просту підказку);

– не відчувають страху перед спілкуванням із вчителем іноземної мови у експериментальному класі 100% першокласників, а у контрольному бояться задавати запитання, попросити про допомогу тощо 84% опитаних.

Отже колективні форми учбової діяльності молодших школярів є ефективним засобом формування колективу першокласників, якщо вони використовуються у системі зокрема, під час вивчення англійської мови. Такий підхід до організації діяльності учнів сприяє активному формуванню у них позитивного ставлення до іноземної мови як до засобу спілкування та інтенсивно збагачує лексику дитини.

Література

1. Зинченко С.Н. Почему детям бывает трудно учиться вместе? – К.: Радянська школа, 1990. – 213 с.
2. Дьяченко В.П. Сотрудничество в обучении. – М.: Просвещение, 1991. – 245 с.
3. Коллективная учебно-познавательная деятельность школьников/ Под ред. И.Б.Первина. – М.: Педагогика, 1985. – 265 с.
4. Леонтьев А.А. Педагогическое общение. – М.: Знание, 1989. -118 с.
5. Лиймегс Х.Й. Групповая работа на уроке. -М.: Знание, 1975. – 78 с.
6. 6 Страчар Е. Система і методи керівництва навчальним процесом.-К.: Радянська школа, 1982.- С. 243- 280
7. Цукерман . Г.А. Зачем детям учиться вместе?- М.: Знание, 1989. – 96 с.

Ольга Левченко
наук. керівник – доц. М.І. Майхрук

ПІДРУЧНИКИ З ПРИРОДОЗНАВСТВА: ТЕОРІЯ ТА РЕАЛЬНІСТЬ

Пріоритетною метою природничої освіти стає не тільки озброєння учнів певним обсягом сучасних природничих знань, умінь і навичок, а й розвиток особистості учня засобами кожного з природничих предметів, формування загальної культури, національної свідомості, високоморальної громадянської позиції тощо [3, 24]. Цим, власне, й визначаються основні концептуальні положення, на яких має ґрунтуватися розробка сучасних підручників з природничих дисциплін.

Підручник — це своєрідна модель процесу навчання на конкретному етапі розвитку суспільства, тобто він є виразником педагогічної технології.

У сучасній початковій школі впевнено впроваджуються ідеї особистісно орієнтованого та розвивального навчання, які вимагають створення відповідних підручників. Адже особистісно орієнтоване навчання – це особлива індивідуальна діяльність учнів, процес спрямований на розширення можливостей вибору особистістю життєвого шляху. Це передбачає також посилення психолого-педагогічного супроводу шкільного підручника.

Отже, підручник нового покоління – це той, який створений на засадах нової філософії